

La història d'un bandit al servei de la producció massiva

JOSEP PASTELLS

Tot i que va publicar el seu primer llibre ara fa quatre anys, el debut de Martí Gironell (Besalú, 1971) com a novel·lista es va produir al 2007 amb *El pont dels jueus*, una obra que ja ha venut més de 60.000 exemplars i de moment ha estat traduïda al castellà, l'italià i el portuguès. Es tracta d'una recreació històrica entretinguda i escrita en un llenguatge clar i senzill, sense gaires pretensions literàries. És una fórmula que, pel que sembla, funciona, de manera que Gironell també l'ha seguit en la seva segona novel·la, *La venjança del bandoler* (Columna), que acaba d'obtenir el premi Nèstor Luján.

En aquesta ocasió, la història té lloc el 1808 i aprofundeix en la figura de Josep Pujol, en Jep de can Boquica, un tragner de Besalú que primer es posà al davant d'una guerrilla contra la invasió napoleònica i més tard va esdevenir el líder d'una banda de miquelets, els milicians partidaris dels francesos. Amb un notable esforç de documentació, Gironell ofereix un relat quasi costumista que apropa el lector a la vida quotidiana de fa dos segles a les comarques gironines. També recrea la formació de Boquica, l'accés a l'amor i a l'erotisme d'un personatge que, quasi sense adonar-se'n, acabà convertint-se en un bandit amb fama de sanguinari que acumulava enemics als dos bàndols pels quals havia lluitat. Com es pot comprovar, la novel·la conté prou al·licients per atraure lectors amb ganes de submergir-se en les aventures i desventures del protagonista, en un món d'amistats i traïcions on la passió i l'ambició juguen un paper rellevant. En aquest sentit, podria afirmar-se que el text de la contraportada no enganya i que, efectivament, al llibre se'n explica «l'extraordinària història del bandit més honest de la guerra del Francès».

MARTÍ GIRONELL

La venjança del bandoler

Col·lecció Clàssica. Editorial Columna. Premi Nèstor Luján 2008. Barcelona, 2008. 329 pàgines.

Ara bé, una cosa és la història relacionada i una altra molt diferent el seu funcionament com a artefacte de ficció. I és aquí on l'obra ressenyada grinyola quasi a cada pàgina, com si l'autor es conformés d'oferir una narració amena, que es llegeixi bé, i s'hagués oblidat d'esforçar-se una mica més en l'estructura, en la connexió dels capítols o en el dibuix d'uns personatges que potser mereixien major atenció. Ja en el primer capítol, «El Clot de les Mules», el lector atent descobrirà un llenguatge massa perio-

dístic, o, més ben dit, un mal llenguatge periodístic, replet de repeticions innecessàries que poden indicar dues coses: o l'autor ho ha escrit a corre-cuita, tal com raja, sense repassar-s'ho amb intencionalitat literària, o, senzillament, és incapaç d'escriure millor. I no pas per falta de riquesa en el vocabulari, ni tampoc per cap mancança en el material novel·lístic, sinó perquè Gironell sembla haver relegat la paraula, el llenguatge, a un pla secundari, oblidant-se que és l'eina fonamental dels escriptors. Construir bons diàlegs és difícil, ja ho sabem, però és que en aquest llibre n'hi ha ben pocs que semblin naturals. Com tampoc no acaben de funcionar els adjectius de quatre en quatre, un excés que es repeteix quasi tan sovint com l'ús incorrecte d'alguns verbs (a la pàgina 26 es diu que en Pau Pujol «es guardava prou bé d'encomanar-se als sants» quan en realitat està invocant sant Orient), l'atribució a una persona de característiques oposades («L'Atanàsia era una dona immensa, petita i rabassuda, que quan es girava tapava el sol», s'afirma a la pàgina 243) o les redundàncies que, per exemple, es poden detectar als tres últims paràgrafs de la pàgina 82. Res greu si ho comparem amb el costum d'avançar-se als esdeveniments i trencar les sorpreses que podria presentar el text, les innecessàries explicacions de la nota final o els prescindibles primer i últim capítol.

Sap greu que les novel·les siguin tractades com qualsevol altra mercaderia sotmesa a les lleis de la producció massiva, però en el cas de *La venjança del bandoler* em sembla molt raonable que pugui trobar-se als aparadors de Besalú entre granotes de ceràmica, ampolles de ratafia, ninots de fusta i altres elements folklòrics més o menys interessants.

Una recreació històrica entretinguda, escrita en un llenguatge clar i senzill